

ЦИФРОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ І ЦИФРОВА ОСОБИСТІТЬ: ФІЛОСОФСЬКІ ВИМІРИ СУЧАСНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ

Вступ. Наголошено, що цифрова трансформація соціальної реальності актуалізує питання переосмислення людської суб'єктності, зокрема співвідношення понять цифрової ідентичності та цифрової особистості. У науковому дискурсі ці явища часто ототожнюються, утім, вони позначають різні виміри самоідентифікації у мережових комунікаціях. Метою статті є філософський аналіз сутнісних відмінностей між цифровою ідентичністю як інструментальною та правовою категорією і цифровою особистістю як формою пережитого і конструйованого "Я". Продемонстровано важливість висвітлення їх зв'язку з класичною проблемою самоусвідомлення суб'єкта.

Методи. Застосовано комплексну історико-філософську методологію, яка є поєднанням герменевтичного аналізу класичних текстів, у яких формується засаднича модель самоочевидності. Наприклад, Р. Декарт з його концептом *cogito* або ж П. Рікер, який вводить діалогічний і нарративний вимір ідентичності через фігуру Іншого, загалом першоджерела та критична література постали не лише джерелом ідей та поглядів, але й формують основу методології дослідження. Порівняльний аналіз вжито для встановлення цих позицій із сучасними інтерпретаціями цифрової суб'єктності в роботах С. Кроуфорд, Г. А. Терпстра та М. Роблес-Каррільо. Теоретичні матеріали узагальнено шляхом аналітико-синтетичного методу.

Результати. Установлено, що цифрова ідентичність постає як інструментальна та правова конструкція, яка забезпечує доступ до цифрового простору завдяки процедурі ідентифікації, автентифікації, авторизації тощо. Натомість визначено, що цифрова особистість формується як динамічний процес самоконструювання у взаємодії з мережевими спільнотами та медіапрактиками, що узгоджується з ідеєю групової, емерджентної природи ідентичності, яка описана в сучасних соціофілософських підходах. Показано спадкоємність між картезіанським радикальним сумнівом щодо достовірності чуттєвого досвіду та сучасною проблематикою нестійкості цифрового "Я", а також актуальність рікерівської тези про те, що самоусвідомлення формується через зустріч з Іншим – у цифровому середовищі цією фігурою стає мережевий "інший", спільнота або платформа.

Висновки. Обґрунтовано необхідність чіткого філософського розрізнення цифрової ідентичності та цифрової особистості для адекватного аналізу сучасної суб'єктності. Цифрове середовище не лише надає нові технічні засоби самопрезентації, але й трансформує екзистенційні засади людського самопізнання, що відкриває перспективи подальших досліджень у сфері історії філософії, філософської антропології, медіафілософії, соціальної онтології тощо.

Ключові слова: історія філософії, цифрова ідентичність, цифрова особистість, суб'єктність, цифровий простір, філософія інформаційного суспільства, медіафілософія.

Вступ

Цифрове середовище у XXI ст. перестало бути просто додатком до звичного "реального життя", сьогодні воно стало одним з основних, ледь не головних, просторів людського існування. Доволі очевидно, що людина сьогодні використовує цифровий простір для роботи, для навчання, спілкування, для здійснення покупок, у цьому просторі людина репрезентує себе, залишаючи власний цифровий слід. Те, що колись передбачалось як джерело інформації, сьогодні, з одного боку, використовується людиною, а з іншого – визначає саму людину. У такому світі питання щодо цифрової ідентичності чи цифрової особистості перестають бути суто технічними нюансами, сьогодні це фундаментальні поняття про те, ким є людина. З досить цікавої та дещо кумедної фрази починає свою статтю "Особистість та особистість у кіберпросторі: правовий аналіз віртуальної ідентичності" ("Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity") дослідник Мортеза Весаї Насех (Morteza Vesali Naseh): "В інтернеті ніхто не знає, що ти – собака. Це прислів'я, яке почало своє існування як підпис до карикатури Пітера Штайнера, символізує уявлення, на якому ґрунтується ця стаття. Анонімність як один із найважливіших аспектів ідентичності є однією з правових проблем ідентичності в кіберпросторі. Сьогодні загально визнано, що комунікація людини у віртуальному просторі інтернету перетворилася на категорію, яка виходить далеко за межі просто електронного соціального спілкування"

(Vesali Naseh, 2016, pp. 1–2). Автор цієї статті використовує відому фразу для того, щоб підкреслити важливу особливість цифрового середовища. Наприклад, у мережі людина може приховувати або змінювати власну ідентичність, будучи впевненою у власній анонімності. Твердження про собаку є метафорою повної анонімності, цим прикладом автор хоче показати, що в мережі традиційні методи впізнання людини, як, наприклад, тіло, голос, обличчя – не працюють. І за такої ситуації анонімність стає не окремим випадком, а нормою. Щодо норм, то ідентичність в онлайн-просторі має правовий статус, і тому важливими постають питання про визначення особи, про її захист та відповідальність. Зрештою, інтернет-комунікація перестала вже бути виключно електронним спілкуванням, це означає, що сьогодні цифрова присутність формує новий спосіб буття людини. Цей спосіб буття впливає на соціальність, на право, на самоідентифікацію та на взаємодію з іншими тощо. Це вже не просто технологічний інструмент, це є окрема сфера людського існування. Важливість актуалізації цих питань полягає у тому, що сьогодні, по-перше, алгоритми впливають на самопереживання людини, соціальні ролі та відносини. Іншими словами, особистість з чогось таємничого стає простором, де її читають, оцінюють та сортують, що, у свою чергу, впливає на соціальний статус, самоповагу та, власне, ідентичність. По-друге, цифрова ідентичність дедалі частіше використовується державами та

корпораціями для контролю, безпеки, доступу до послуг тощо (Булеца, 2025).

Методи

Дослідження ґрунтується на комплексній історико-філософській методології, яка поєднує елементи герменевтичного аналізу класичних філософських текстів та сучасних теоретичних інтерпретацій проблеми ідентичності. Для реконструкції основних концептів самоочевидності та суб'єктивності, що формуються у працях Р. Декарта з його доктриною *cogito*, а також у філософських розвідках П. Рікера, котрий вводить діалогічний і нарративний вимір ідентичності через співвіднесення "Я" із постаттю Іншого, використовується герменевтичний підхід. У свою чергу, порівняльний метод застосовується для зіставлення класичних концепцій ідентичності із сучасними підходами до аналізу цифрової суб'єктності та цифрової ідентичності, представленими у працях С. Кроуфорд, Г. А. Терпстра та М. Роблес-Каррйо та інших. Це зіставлення дозволяє виявити трансформації базових уявлень про суб'єкта під впливом цифрового середовища, зокрема зсув від метафізично центрованого "Я" до децентрованої мережевої моделі особистості. Узагальнення опрацьованих теоретичних матеріалів здійснюється через аналітико-синтетичний метод, що забезпечує не лише систематизацію окремих концептів і підходів, а й формування цілісного концептуального бачення досліджуваної проблематики. Завдяки поєднанню методів дослідження набуває міждисциплінарного характеру, що дозволяє інтегрувати класичну філософську спадщину із сучасними розвідками у сфері цифрових гуманітарних студій і філософії технологій.

Метою статті є філософське розмежування понять цифрової ідентичності та цифрової особистості як різних вимірів сучасної суб'єктності в цифровому просторі. Дослідження спрямоване на осмислення їх зв'язку з класичною проблемою самоусвідомлення суб'єкта та виявлення трансформацій форм переживання і конструювання "Я" в умовах мережевої реальності.

Результати

Це сукупно створює нові ризики втрати людиною своєї приватності, а відтак вимагає філософського осмислення, оскільки цифрове середовище змінює саму структуру суб'єктивності. Наприклад, людина живе в умовах множинних "Я", де відбувається перетин постійної публічності й одночасної самотності. Кордони між особистим та публічним дедалі більше розмиваються, виникає проблема автентичності. Як пише у своїй статті "Щодо питання цифрової ідентичності у мережі інтернет" дослідниця В. О. Токарева: "Означене впливає на трансформацію уявлень про категорію *фізична особа* як суб'єкта цивільних відносин у мережі Інтернет, яка одночасно співіснує у фізичному та у віртуальному світі. У цифровому просторі на перший план виходить проєкція фізичної особи в інтернеті, для позначення якої у літературі використовують такі поняття, як: «цифрова ідентичність», «віртуальна ідентичність» або «віртуальний цифровий профіль»" (Токарева, 2022, с. 35).

У сучасному академічному дискурсі найчастіше вживають такі відповідники, як *digital identity* для "цифрової ідентичності" та *digital persona* для "цифрової особистості". Різниця між цими термінами в англійській мові досить чітко окреслена, і вони добре передають українські смислові відтінки: "Убачається, що в означеній ситуації відбувається термінологічна змішування таких категорій як електронна особа та цифрова ідентичність"

(Токарева, 2022, с. 35). Наприклад, *digital identity* частіше використовують у сенсі сукупності даних особи, тобто всього, що може бути верифіковане або використане для авторизації. Це радше технічний термін, оскільки він пов'язаний з особистою безпекою, цифровими правами, аутентифікацією, системами доступу тощо. Відповідник "цифрова ідентичність", можливо, найближче саме до цього значення. Натомість *digital persona* охоплює соціальний і культурний виміри, а саме, стилі комунікації, онлайн-поведінку, моделі, самопрезентацію тощо, це те, як людина конструює себе у цифровому просторі. Це поняття не обмежується даними, втім, відображає внутрішнє та зовнішнє динамічне "Я". Часто як взаємозамінні форми використовуються поняття *digital persona* та *digital personality*, і хоча вони мають дуже схоже значення, утім, можуть бути і відмінності, оскільки останнє асоціюється з психологічними рисами. *Persona* походить від лат. *persona* – "маска" або "роль" – це образ, що демонструється іншим. У сучасній теорії медіа й соціальних мереж це поняття означає публічну сконструйовану репрезентацію суб'єкта в цифровому просторі. *Personality* – це вже не "маска", це цілісна структура внутрішнього "Я", яку становлять переживання, самосвідомість, цінності, звички тощо, це психологічна цілість суб'єкта в цифровому середовищі.

Цифрова ідентичність та цифрова особистість, як було продемонстровано, це два взаємопов'язані терміни для двох відповідно пов'язаних феноменів, принципова різниця полягає у тому, як ці явища описують різні рівні присутності людини в цифровому середовищі. Наприклад, цифрова ідентичність пов'язана з тим, що дозволяє людині бути автентифікованою, тобто впізнаною, у віртуальному світі. Тож це набір об'єктивних даних, які підтверджують людину, які забезпечують їй доступ та взаємодію, і вони пов'язані з адміністративним чи технічним боком перебування людини в цифровому середовищі. У свою чергу, цифрова особистість охоплює більш широкий спектр тем, вона стосується того, як саме людина представлена в цифровому просторі, це сфера суб'єктивної репрезентації. Іншими словами, це не лише об'єктивні дані, це ще й суб'єктивна поведінка. До неї зараховують досвід, цінності та звички, тобто філософські аспекти, які формують різні рівні особистості. Саме тому цифрова особистість постає більш "екзистенційною" категорією, оскільки порушує питання існування власного "Я" в іншій реальності під впливом алгоритмів, різноманітних медіумів, в умовах анонімності чи гіперприсутності. Можна підсумувати, що таким чином цифрова ідентичність відповідає на запитання "хто я?", у той час як цифрова особистість відповідає на запитання "ким я є?" у цифровому світі.

Ураховуючи це, можна сказати, що філософське дослідження цих явищ потрібне тому, що цифровий простір змінює саме життя. Передусім він створює нові форми суб'єктності, і тому людина існує з багатьма версіями себе, як, наприклад, співіснують відмінні версії анкет у різних соціальних мережах. Розвиваючи цю думку, можна стверджувати про те, що цифровий простір ставить під сумнів традиційні для людства уявлення про автентичність, про тілесність, про географічний простір, про відповідальність та приватність тощо. І якщо цифрова ідентичність регулює доступ до інформації, то цифрова особистість визначає, який вплив матиме ця інформація. Як зазначає дослідник Д. С. Суворов: "Цифрова особистість – це сукупність проявів індивіда у віртуальному просторі, що формується через соціальні медіа, онлайн-платформи та цифрові інструменти

комунікації. Цей феномен виникає на межі реального та віртуального "Я", створюючи нові способи взаємодії з іншими людьми і самим собою" (Суворов, & Штанько, 2024, с. 452). Ця цитата пояснює, що таке цифрова особистість з позиції автора і як вона фігурує у сучасному світі. Наприклад, дослідник переконаний, що цифрова особистість складається з різноманітних проявів людини у віртуальному середовищі, це і її поведінка, і її висловлювання, це певний образ, який людина створює для себе в соціальних мережах чи онлайн-платформах. Подібний феномен виникає на межі реального та віртуального "Я", іншими словами, між тим, ким людина є у повсякденному житті, та тим, ким вона постає в онлайн середовищі. Саме таке поєднання формують нові способи взаємодії з іншими та із самим собою, оскільки цифрове середовище змінює сам спосіб самопрезентації людини, її соціальних контактів та навіть самоусвідомлення, що робить цю проблему філософською: "Цифрова реальність радикально змінює уявлення про ідентичність, самосвідомість і буття, що створює нові онтологічні, етичні та соціальні виклики. Цифрова особистість є складним і багатовимірним феноменом, який формується на межі реального і віртуального "Я", перебуваючи під постійним впливом дезінформації, алгоритмів та соціальних взаємодій" (Суворов, & Штанько, 2024, с. 455).

Дослідниця Маргарита Роблес-Каррільо (Margarita Robles-Carrillo) у статті "Цифрова ідентичність: підхід до її природи, концепції та функціональності" ("Digital identity: an approach to its nature, concept, and functionalities") пише про те, що цифрову ідентичність спочатку намагалися створити як простий аналог фізичної, офлайн-ідентичності, але така паралель виявилася надто спрощеною й не відповідає реальності: "Цифрова ідентичність була задумана як онлайн-версія фізичної ідентичності особи. Легко та природно проводити паралелі в цифровій сфері, хоча вони не завжди реальні або корисні. Значну частину спільного етосу ідентичності було втрачено в цифровому перекладі. Цей процес можна проілюструвати, звернувши увагу на його контекст, який досить сильно відрізняється від попереднього, та на особливу природу цифрової ідентичності" (Robles-Carrillo, 2024, р. 4). Хоча на перший погляд здається природним переносити в цифровий простір уявлення про те, ким є людина, утім, багато важливих елементів ідентичності поступово втрачаються під час перекладу. Ідеться про те, що традиційна офлайн-ідентичність має етичний, соціальний і навіть екзистенційний вимір, сформований багатьма аспектами – і тілесністю, і присутністю, і взаємодією з іншими і культурним контекстом, а в цифровій сфері ці елементи кардинально змінюються. Людина може мати кілька профілів, змінювати або приховувати дані, намагатися бути тим, ким вона не є, а її "Я" опосередковується алгоритмами та, відповідно, технічними обмеженнями.

Дослідниця наголошує на тому, що цифрова ідентичність не має єдиного та усталеного визначення, вона пояснює це тим, що це поняття є значно складнішим, ніж проста "онлайн-версія" фізичної ідентичності. Вона підкреслює три ключові моменти: "Не існує єдиного чи загального визначення цифрової ідентичності. Хоча її легко та поспішно задумали як онлайн-версію фізичної ідентичності, вона є широким та складнішим поняттям переважно з трьох причин. По-перше, як було видно, існують суттєві відмінності між цифровою та фізичною ідентичністю. По-друге, навіть якщо вона не вважається матеріальним правом, цифрова

ідентичність є інструментальним правом, яке забезпечує доступ до цифрового світу. По-третє, вона виконує три основні технічні функції: ідентифікацію, автентифікацію та авторизацію. Цифрова ідентичність має унікальні особливості, які можуть виправдати відсутність консенсусу щодо її визначення, що може пояснити концептуальну дилему" (Robles-Carrillo, 2024, р. 8). Як можна зрозуміти із цитати, по-перше, цифрова ідентичність відрізняється від фізичної і досить суттєво. Цифрова ідентичність не прив'язана до тіла, оскільки вона є фрагментованою, вона динамічна та залежить від технологій. По-друге, цифрова ідентичність забезпечує людині доступ до цифрового світу, вона дозволяє людині бути присутньою та взаємодіяти в мережі. По-третє, авторка наголошує на тому, що цифрова ідентичність виконує три функції – ідентифікацію, автентифікацію та авторизацію особи, іншими словами, визначає особу, підтверджує, що це саме ця особа, та надає права і доступ особі. Тому цей феномен має і юридичний, і соціальний, і технологічний аспекти.

У своїй дисертації "Я проти цифрового Я" ("Self vs. digital self") Гленн Аллен Терпстра розглядає ідентичність як динамічний процес, який формується не лише біологічними чи соціальними характеристиками, але й думками, переживаннями, культурним контекстом тощо. У тексті автор визначає ідентичність не як статичний набір ознак, але як феномен, який розвивається протягом життя, який змінюється разом із людиною: "Ідентичність складається з фізичних реалій і абстрактних думок, які взаємодіють зі світом, що постійно змінюється. Наш світ розпадається на безліч компонентів культури, визначених тими, хто живе в межах цієї культури. Узагальнити чийсь ідентичність неможливо лише через ім'я, вік чи навіть архетип покоління. Вона повинна розвиватися разом з індивідом, накопичуючи й примножуючи свої складники через життєвий досвід. Вплив цих подій виявляється як у самій людині, так і в тому, як ця людина взаємодіє з суспільством" (Terpstra, 2016, р. 1). Він наголошує на тому, що існує зв'язок між тим, якою стає людина, і тим, як вона поводить себе у суспільстві, і тому для нього ідентичність, – це живий процес взаємодії між внутрішнім "Я" та зовнішнім світом.

Варто зазначити, що Поль Рікер вважав, що ідентичність завжди має наративну природу, залежну від історії, що ми розповідаємо про себе: "Який же результат цього для самого *cogito*? Завдяки своєрідному ефекту відскоку нової впевненості (а саме впевненості в існуванні Бога) від впевненості *cogito* уявлення про мене самого видається глибоко трансформованим виключно завдяки тому, що я впізнаю цього Іншого, який спричиняє присутність у мені власного уявлення" (Ricoeur, 1992, р. 9). У цьому фрагменті П. Рікер аналізує логіку "cogito" Р. Декарта та те, як у структурі "Медитацій" (Декарт, 2020) відбувається переосмислення самого "Я". Суть думки така, що перша незаперечна істина – це наявність власного мислення (*cogito*), тобто "Я мислю, отже, я є" (Декарт, 2020, с. 67). Утім, далі Р. Декарт виводить існування Бога як ще більшу міцну певність, і ось у цьому моменті, як стверджує П. Рікер, відбувається своєрідний ефект відскоку, оскільки нова впевненість є впевненістю у Богові, і вона повертається назад до *cogito*. Це, у свою чергу, впливає на *cogito*, і тому П. Рікер робить висновок, що уявлення про самого себе трансформується не через якусь внутрішню роботу "Я", але завдяки визнанню Іншого, тобто Бога. І саме від нього залежить здатність людини мати уявлення про себе. Це впливає на природу "Я", оскільки воно вже не

є самодостатнім джерелом істини, а є тим, що стає зрозумілим виключно у зв'язку з Іншим, який гарантує істину та буття. Іншими словами, П. Рікер показує, як саме Декартів суб'єкт не залишається ізольованим, що його самосприйняття формується у зв'язку з "Іншим".

Повертаючись до філософії Р. Декарта, зазначимо, що він у своїх метафізичних творах, як, наприклад, у "Дискурсії про метод, щоби добре спрямовувати свою рацію й шукати істину в науках" ("Discours de la méthode pour bien conduire sa raison, et chercher la vérité dans les sciences", 1637 р.) через метод радикального сумніву шукає достовірності всього даного. Пошук точки незаперечної самоідентифікації філософськи природно поєднується з проблемою ідентичності, особливо у світлі поліреальності. Наприклад, Р. Декарт демонструє, що наші чуття можуть обманювати нас, наше міркування може хибувати, а межа між неспанням та сном ставати транспарентною. І тому саме в першій та беззаперечній істині власного існування як міркування він знаходить нову форму ідентичності, і це не сукупність зовнішніх ознак, а переживання себе як мислячого "Я". Подібна логіка застосована до цифрового середовища, де ідентичність ще більше відрізняється від тілесної присутності. У віртуальному просторі людина постійно має справу з низкою феноменів: аватари, профілі, симуляції тощо. Ці ілюзії подібні до Декартових ілюзій сновидінь: "Так само неможливо довіряти тому, що перед нами постає як "Інший", а що – як "Я". До прикладу, сторінка в соціальній мережі, аватар, профіль, ці та інші речі можуть репрезентувати суб'єкта, але можуть бути чистою вигадкою. Як пише Р. Декарт: "Таким чином, оскільки наші чуття інколи нас ошукують, я волів припустити, що нема жодної речі, яка була б такою, якою вони змушують нас її виображувати; і оскільки є люди, які помиляються у міркуваннях навіть щодо найпростіших питань геометрії і припускаються в них паралогізмів, то, вважаючи й себе здатним помилятися не менше, ніж будь-хто інший, я відкинув як хибні всі ті підстави, які раніше приймав за доведення. І, нарешті, зважаючи, що кожна з тих самих думок, які ми маємо в стані неспання, може з'явитися також і тоді, коли ми спимо, хоч би жодна з них тієї миті не була істинною, я вирішив удати, ніби всі речі, які бодай колись спадали мені на ум, не більш істинні, ніж ілюзії моїх сновидінь (Декарт, 2020, с. 67). Подібно до метафізичних вправ Р. Декарта, людина сьогодні теж стикається з проблемами достовірності, з викривленням та нівеляцією правди, а її існування, яке сьогодні пов'язане з паралельними реальностями, зводиться до такої же самоочевидності, як власне існування: "Але одразу ж по тому я спостеріг, що доки волів таким чином мислити, ніби все є хибним, із необхідністю потребувалося, щоб я, який це мислив [moi qui le pensois], був чимось. І зазначивши, що ця істина – "Я мислю, отже, я є" [je pense, donc je suis] – була настільки твердою і надійною, що всі найнавіженіші припущення скептиків не спромоглися її похитнути, я дійшов висновку [je jugeai], що можу без жодних гризот прийняти її за перший принцип тієї філософії, якої шукав (Декарт, 2020, с. 67). Поворот до *cogito*, який здійснив Р. Декарт, дозволяє філософськи відрізнити зовнішні вияви цифрової ідентичності, які є несталими, від внутрішнього ядра самоідентифікації. А тому, як і в Декартовій ситуації з радикальним сумнівом, так і в цифровій реальності, єдине, що не піддається повному знеціненню, це досвід власної свідомості. Це відчуття себе суб'єктом, що мислить, що сумнівається, взаємодіє та конструює власне "Я". Таким чином, феномен

цифрової ідентичності постає як своєрідний варіант тієї самої проблеми, яку сформулювали кілька століть тому: де проходить межа між власним "Я" та символічним відображенням.

Утім, що, якщо ідентичність не є суто індивідуальним досягненням, що, якщо вона не є продуктом вільного самоконструювання, а постає як емерджентний результат спільної взаємодії між людьми всередині соціальних груп? Дослідниця Сьюзом Кроуфорд (Susan Crawford) у роботі "Хто відповідає за те, ким я є? Ідентичність та закон онлайн" ("Who's In Charge of Who I Am? Identity and Law Online") критикує поширене уявлення про автономного суб'єкта, який самостійно обирає власну ідентичність; вона підкреслює соціальну зумовленість самості, що ми постійно переймаємо досвід інших, змінюємося під впливом спільнот, до яких належимо: "Цікавим і новим є усвідомлення того, що ідентичність – це те, що творять групи. Ідентичність є емерджентною. Ми не звикли мислити про ідентичність таким чином; зазвичай ми без запитань уявляємо себе цілковито сформованими власними діями в обраному нами середовищі. Або ж, якщо думаємо про себе як про таких, що мають різні "рольові" ідентичності, то вважаємо, ніби ми добровільно й свідомо розігруємо ці ролі. Проте такі уявлення лише частково відповідають дійсності, насправді ми постійно стикаємося з іншими людьми, спостерігаємо їх і навчаємося від них. Кожен, хто входить до нашої "групи", бере участь у формуванні нашої ідентичності, і ми знову й знову постаємо зміненими внаслідок взаємодій із цією групою або групами. Камерна музика, яку "виконують" спільно групи й окремі індивіди, звучить безперервно та злагоджено і безупинно продукує ідентичність" (Crawford, 2004, р. 3). У цих словах авторка осмислює ідентичність як процес безперервного співтворення подібно до камерної музики, де індивідуальні партії зливаються у єдине звучання, а це, у свою чергу, означає, що особистості формуються не ізольовано, а в діалозі.

Дискусія і висновки

У висновках варто зазначити, що цифрове середовище принципово трансформує класичні уявлення про ідентичність та про особистість, які напрацьовані в історії філософії, починаючи з уявлення Р. Декарта про *cogito*, як про фундамент суб'єктності, де самотождність забезпечується мисленням. Зрештою, проблема ідентичності поступово зміщується у вимір міжсуб'єктності, взаємодії з Іншим. Наприклад, у П. Рікера ідентичність трактується не як статична даність, а як процес переосмислення себе через Іншого. Суб'єкт відкриває себе не лише в рефлексії, але й у взаємодії з іншими суб'єктами, такий підхід демонструє свою продуктивність у осмисленні цифрової реальності, де Інший масово присутній у мережевих комунікаціях.

Сучасні дослідники, такі, наприклад, як Г. А. Терпстра, С. Кроуфорд, М. Роблес-Каррільо, демонструють, що цифрове "Я" не є простою проєкцією фізичної особистості у віртуальний простір, а що воно становить автономний вимір ідентичності, яка формується за власними правилами репрезентації. Зокрема, Г. А. Терпстра вважає, що цифрове "Я" прагне самоконструювання та соціального визнання, С. Кроуфорд вважає, що цифрова ідентичність інтерпретується і як предмет правового регулювання, і як зона напруження між суб'єктом самовизначення і механізмами цифрових платформ та державних інституцій. Концептуальну складність цифрової ідентичності підкреслює М. Роблес-Каррільо, яка наголошує на відсутності універсального визначення

цього феномену, дослідниця доводить, що цифрову ідентичність не можна звести до "онлайн-версії" фізичної особи, оскільки та виконує три базові функції (ідентифікація, автентифікація, авторизація). Таким чином, цифрова ідентичність постає на перетині філософського поняття "особистість" та техніко-правового інструменту соціальної інтеграції в мережеве середовище. Віртуальна ідентифікація дедалі слабше пов'язана з тілесною або соціально традиційною впізнаваністю, дедалі частіше це залежить від нарративних практик самопрезентації або ж технічних засобів підтвердження особи. І в цьому контексті цифрова особистість набуває рис ситуаційної ідентичності, яка створюється через профілі, аватари, тексти, образи, різноманітні взаємодії тощо, які можуть не збігатися між собою та не зобов'язані формувати єдину когерентну самість. Сучасні культурологічні та соціально-філософські дослідження демонструють, що ідентичність не є суто індивідуальним продуктом саморефлексії, що вона формується у безперервній взаємодії із соціальним оточенням. У цифровому ж середовищі цей процес інтенсифікується, оскільки постійна присутність інших користувачів, їхні коментарі, оцінні судження, алгоритми та інші впливи наводять індивіда на переосмислення власного образу. Таким чином, цифрова ідентичність і цифрова особистість постають не як альтернативи класичній суб'єктності, а як її нові модифікації. Картезіанське *cogito* задає вихідний принцип самоочевидності та самовизначення, рікерівська концепція Іншого та нарративної ідентичності відкриває міжсуб'єктний вимір конституювання самості, зрештою сучасні правові та філософські студії доповнюють ці підходи аналізом технічних і нормативних механізмів цифрової самоідентифікації. Таким чином, проблема цифрової особистості виявляється міждисциплінарною, об'єднуючи історію філософії, філософію свідомості, онтологію та теорію пізнання, етику та теорію права тощо. Перспективи подальших досліджень пов'язані з глибшим аналізом алгоритмічного впливу на формування самості, ролі штучного інтелекту в моделюванні цифрових образів особистості, а також етичних викликів, що виникають у зв'язку з розмиттям кордонів між автентичним "Я" та його цифровими репрезентаціями.

Vadym KOVALENKO, PhD Student
ORCID ID: 0009-0009-9431-9592
e-mail: chernovik@meta.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DIGITAL IDENTITY AND DIGITAL PERSONALITY: PHILOSOPHICAL DIMENSIONS OF MODERN SUBJECTIVITY

Background. *The digital transformation of social reality raises the issue of rethinking human subjectivity, in particular the relationship between the concepts of digital identity and digital personality. In scientific discourse, these phenomena are often identified, however, they denote different dimensions of self-identification in network communications. The purpose of this article is to provide a philosophical analysis of the essential differences between digital identity as an instrumental and legal category and digital personality as a form of experienced and constructed "I". The importance of highlighting their connection with the classical problem of self-awareness of the subject is demonstrated.*

Methods. *The study is based on a complex historical and philosophical methodology, which is a combination of hermeneutic analysis of classical texts, where the fundamental model of self-evidence is formed. For example, R. Descartes, with his concept of cogito, and P. Ricoeur, who introduces a dialogic and narrative dimension of identity through the figure of the Other, together with primary sources and critical literature, have become not only a source of ideas and views but also form the basis of the research methodology. Comparative analysis is used to compare these positions with modern interpretations of digital subjectivity in the works of S. P. Crawford, G. A. Terpstra and M. Robles-Carrillo. The generalization of the theoretical materials is carried out using the analytical-synthetic method.*

Results. *It has been established that digital identity appears as an instrumental and legal construct that provides access to digital space through the procedure of identification, authentication and authorization. Instead, digital identity is formed as a dynamic process of self-construction in interaction with network communities and media practices, which is consistent with the idea of the group, emergent nature of identity described in modern socio-philosophical approaches. The continuity between Cartesian radical doubt about the reliability of sensory experience and the modern problematic of the instability of the digital "I" is shown, as well as the relevance of P. Ricoeur's thesis that self-awareness is formed through an encounter with the Other – in the digital environment, this figure becomes the network "Other", community or platform.*

Список використаних джерел

- Булеца, С. Б. (2025). Цифрова ідентичність. *Аналітично-порівняльне правознавство*, 1(3), 201–205. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.28>
- Декарт, Р. (2020). *Метафізичні твори*. Фоліо.
- Суворов, Д. С., & Штанько, В. І. (2024). Онтологія цифрової особистості: вплив фейкового контенту на самоконцепцію. У *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досягнень: Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції* (с. 452–456). Міжнародний центр наукових досліджень. <https://surl.li/xxsnvj>
- Токарева, В. О. (2022). Щодо питання цифрової ідентичності у мережі інтернет. *Приватне та публічне право*, 4, 35–40. <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.4.6>
- Crawford, S. P. (2004). Who's in charge of who I am?: Identity and law online. *New York Law School Law Review*, 49(1), 211. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=796844
- Ricoeur, P. (1992). *Oneself as another*. University of Chicago Press.
- Robles-Carrillo, M. (2024). Digital identity: an approach to its nature, concept, and functionalities, *International Journal of Law and Information Technology*, 32, 1–21. <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaee019>
- Terpstra, G. A. (2016). *Self vs. digital self* [Graduate thesis of master of fine arts, Iowa State University]. <https://doi.org/10.31274/etd-180810-5654>
- Vesali Naseh, M. (2016). Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, 10(1), 1–17. <https://doi.org/10.5817/MUJLT2016-1-1>

References

- Buletsa, S. B. (2025). Digital identity. *Analytical and Comparative Jurisprudence*, 1(3), 201–205 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.28>
- Descartes, R. (2020). *Metaphysical Works*. Folio [in Ukrainian].
- Suvorov, D. S., & Shtanko, V. I. (2024). Ontology of digital personality: the impact of fake content on self-concept. In *Problems and prospects of realization and implementation of interdisciplinary scientific achievements: Proceedings of the VIII International Scientific Conference* (pp. 452–456). International Center for Scientific Research [in Ukrainian]. <https://surl.li/xxsnvj>
- Tokareva, V. O. (2022). On the issue of digital identity on the internet. *Private and Public Law*, 4, 35–40 [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.4.6>
- Crawford, S. P. (2004). Who's in charge of who I am?: Identity and law online. *New York Law School Law Review*, 49(1), 211. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=796844
- Ricoeur, P. (1992). *Oneself as another*. University of Chicago Press.
- Robles-Carrillo, M. (2024). Digital identity: an approach to its nature, concept, and functionalities, *International Journal of Law and Information Technology*, 32, 1–21. <https://doi.org/10.1093/ijlit/eaee019>
- Terpstra, G. A. (2016). *Self vs. digital self* [Graduate thesis of master of fine arts, Iowa State University]. <https://doi.org/10.31274/etd-180810-5654>
- Vesali Naseh, M. (2016). Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*, 10(1), 1–17. <https://doi.org/10.5817/MUJLT2016-1-1>

Отримано редакцією журналу / Received: 21.10.25
Прорецензовано / Revised: 18.12.25
Схвалено до друку / Accepted: 22.12.25

C o n c l u s i o n s . C o n c l u s i o n s . *The need for a clear philosophical distinction between digital identity and digital personality for an adequate analysis of modern subjectivity is substantiated. The digital environment not only provides new technical means of self-presentation, but also transforms the existential foundations of human self-knowledge, which opens up prospects for further research in the field of history of philosophy, philosophical anthropology, media philosophy, social ontology, etc.*

K e y w o r d s : *history of philosophy, digital identity, digital personality, subjectivity, digital space, philosophy of the information society, media philosophy.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.